

MELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadványtartalomból átvéve:
 Egész évre — 10 kor,
 Félévre — 5.
 Helyben kassza mellett:
 Egész évre — 10 kor,
 Félévre — 5.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 12 kor,
 Félévre — 6.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Közvetlen minden nap a határ és

Közvetlen minden nap a határ és

Közvetlen minden nap a határ és

Közvetlen minden nap a határ és

Közvetlen minden nap a határ és

Közvetlen minden nap a határ és

Közvetlen minden nap a határ és

Közvetlen minden nap a határ és

Közvetlen minden nap a határ és

Közvetlen minden nap a határ és

NAGYVÁRAD okt. 21.

A válság fordulóponton.

Isten tudja hányadszor jutott már a végnélküli válság újabb meg újabb fordulópontokra. Ma megint oda jutott.

Tegnap már béke hírek kezdtek szál-lingózni. A szabadelvű párt kilenczes bizottsága három heti kilődés után elkészült katonai programjával. Nagy volt az öröm. Apponyi, Széll, Tisza, Andrássy mind megegyeztek, Lukács, a legújabb királyi megbízott fel is vitte a kész programot a király elé.

Alig merült fel kétség az iránt, hogy elfogadja a király. Hiszen Széll, Andrássy, Tisza elégszer beszéltek e napokban a királylyal, ismerik a felfogását, ha ők megegyeztek benne, biztató jele, hogy a királynak sem lesz kifogása ellene.

Már alkudoztak kéz alatt az ellenzékkel is, — készítették a miniszteri listákat. Béke kedvéért már abba is bele-törődtek a Tiszaisták, hogy Apponyi belügyminiszter legyen — — kész volt minden.

S most egyszerre az a hír jön Bécs-ből, hogy a királynak nem kell a program.

Igazán sötét a helyzet s nincs remény-sugár, mely be tudna világítani e zür-zavarba.

A válság újabb fordulatáról tudósítónk a következő értesítést küldi:

Bécs, okt. 21. (Saját tud. távirata.)
 Lukács László pénzügyminiszter ma dél-előtt 10 órakor volt a királynál. Ő Fel-sége kijelentette, hogy a bizottság pro-gramjának számos pontját nem fogadja el. Nem engedi felségjogainak bírálá-tát, ebbe sohase fog beleegyezni.

A miniszterek még ma Budapestre utaznak.

Budapest, okt. 21. (Saját tud. táv.)
 A fővárosban a hír, hogy a király nem fogadja el a programot, óriási szenzá-cziót keltett. A szabadelvű pártban pedig nagy konsternációt okozott.

Valószínűleg pártértekezletet fognak tartani, melyen ragaszkodni fognak a nemzeti koncessziókhöz.

Sokan azt hiszik, hogy a király ma-gatartásából az következik, hogy nem akar többé a szabadelvű párttal kor-mányozni; konzervatív kormányt nevez ki s új választás lesz.

* * *

Más forrásból vesszük a következő értesülést:

Lukács László részletesen ismertette a felség előtt a programot s a királyt felette kellemetlenül lepte meg.

A király nyomban kijelentette Lukács-nak, hogy ez a program nagyon is messzemenő kedvezményeket biztosít az ellenzéknek. Kijelentette a Felső az is,

hogy már számtalanszor hangsúlyozta a katonai követelésekkel szemben elfoglalt álláspontját, s a kilenczes bizottságnak ezt részletesen ismernie kellett. Mégis olyan programot állítottak össze, amely mesz-sze tulmegy a király intenczióin.

Lukács, sőt részben Khuen-Héderváry gróf is, nyíltan feltárták a helyzetet a felség előtt. Megmondották, hogy telje-sen kilátás nélkül való az a törekvés, hogy a szabadelvű párt a kilenczes bi-zottság programjából törölni hagyjon. A párt a korona iránt való tekintetből elment a legszélső határig, többet azonban már nem engedhet a nemzet jogos ki-vánságaiból.

Forduló pontján áll tehát a válságos helyzet, amely ilyen komoly még nem volt.

Félhivatalos jelentés.

A Magyar Távirati Iroda jelenti Bécsből: Ő felsége tegnap délelőtt fél 10 órakor Lukács László pénzügyminisztert fél óráig tartó ma-gánkihallgatáson fogadta. Mintán a pénzügy-miniszter tegnap Ő felségét informálta a sza-badelvű párt kilenczes bizottságának felfogásá-ról, Ő felsége közölte a pénzügyminiszterrel álláspontját és megbizta ezen álláspont kép-viselésével. Lukács László pénzügyminiszter ma este visszatér Budapestre. Gróf Khuen-Héderváry miniszterrelük fél 1 órakor jelenik meg kihallgatáson Ő felsége előtt és ma este valószínűleg ugyancsak visszatér Budapestre.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Anna Mária.

— Angolból. —

Anna Mária alacsony, szürkére festett há-zacskája ajtaja előtt ült és kinézett a dombok felé. Ő maga is szürke volt és törődött, mert az elmúlt évek már nagyon megviselték.

A domboldali legelőt átszelő gyaloguton egy szaladó nő alakot vett észre.

— Csakugyan ő, — motyogta maga elé. — Az orvos felesége. De vajjon miért szalad annyira! Megyek elibe!

Tizenkét hónap óta nagy változás történt az Anna Mária egyhangú életében. Ugyanis ab-ban az időben a dombok mögött fekvő városba egy fiatal szép, szőke zenetanárnő érkezett, aki rajongott a magányos sötétért s csakhamar megismerkedett a völgyben lakó elhagyatott öreg nővel. Es ez a fiatal, hozzá képest gyer-mekasszony, aki annyira ellentéte volt minden-ben a 70 éves öregasszonynak, úgy megszerette őt, hogy hetenkint többször ellátogatott hozzá,

még akkor is, mikor már a fiatal körorvos neje lett.

Most is sietve közeledett a kis szürke há-zikó felé.

— Ezer esztendeje nem láttam már — kiáltott felje Anna Mária szeretőitelles szemre-hányással.

A doktor nő örömtelten ölelte meg az agg-öt és leült melléje a föbe.

— Megint rossz napja van, ugy-e? — kér-dzte tőle Anna Mária. — Sokat kell egye-dül lennie, ugy-e? Es az sohase jó, ha az em-bernek sok ideje van a gondolkodásra. Nemde, eltaláltam?

— Maga mindig kitalál mindent, — vála-szolt a szép asszony szomorúan.

— De csakis magával szemben, édesem. Mert ha szeretünk valakit, annak átérezzük a legtitkosabb gondolatait is. Hiszen egy hazá-ból származunk, egy az anyanyelvünk. Igaz, hogy én, mint egy éves leányka kerültem ide erre a helyre, tehát nem is emlékezhetem a hazámra, de minden csepp vérem a hazámért lüktet és azért érzem úgy, mintha magában ugyanaz a vér keringene, mint az én ereimben.

— És azóta nem volt soha otthon?

— Nem. Hatvankilenc év óta ki sem mozdultam ebből a kis szürke házból. Mikor egyedül maradtam, már nem volt kedvem felfedezéseket tenni. Ezeken a dombokon kívül soha egyebet nem láttam a világból. Félreeső otthonomban mindig egyedül végeztem a házi-munkákat s ha valakit felfogadtam, hogy a városból előhozza szükségleteimet, sohase kér-deztem meg, hogy mi van a dombok tulsó oldalán. Pedig néha úgy kíváncsi voltam ki in-nen, szinte fullasztó lett a völgy levegője előttem. De azért mindig legyőztem magam.

— Hogyan, Anna Mária, sohase látott egyebet, mint azt, a mi most a szemünk elé tárul? Hát lehetséges az?

— Lebetséges. Es lássa, most, hogy előt-tem van és tudom, hogy sokat utazott, valami kimondhatatlan vágy fog el az iránt, hogy legalább halljam, mi van ott, a hol eddig lakott.

A fiatal asszony fájdalmasan sóhajtott fel. — Ne kívánja tőlem, hogy multamról beszéljek, hiszen tudja, mily bánatot okoz az nekem. Bennem, ki a világ egyik elismert

Értesitem a nagyérdemű hölgyközönséget, hogy az
 őszi és téli felöltők

a legolcsóbbtól a legfinomabb kivitelben már megérkeztek. Állandó nagy gyári raktár vászon és fehér-neműekben.

Ifj Kohn Sámuel

Nagyvárad,

BÉMER-TÉR.

Isten és ember.

Két nap óta ülésezik a IV-ik katolikus nagygyűlés Budapesten. Hatalmas szónokok, mély tudású férfiak, bátor emberek hirdetik atyáink Istenének hitét, az Istenét, ki egyedüli pártfogónk volt ellenes világ közepett s e pártfogónk erősebb volt, mint a világ, mert nemzetnek, magyarnak tartott meg bennünket ezer éven át.

Ennyi idő alatt a görög birodalom megdőlt, a római feloszlásnak indult, pedig a világ urai voltak s mi maroknyi nép élünk, fejlődünk ma is.

Isten csodája ez.

És mégis kezdünk megfélekedni erről az Istenről.

Magyar kommandót követelünk s elefejtettük a magyar kommandót, pro Deo et patria, Istenért és hazáért.

Az ősi hitet, mely beoltotta nemzetünket is a nyugoti civilizációba, gyáván cserben hagyjuk.

Elválasztja a világ Istent a hittől. Szellem az Isten, ki az egekben trónols a hit az a Jákób létrája, mely anyagi gyalog lényünket hozzá felsegíti. E létrát török el a hitközönnyel fertőzöttek, hogy csak sóhajthassunk az Isten felé, de ne juthassunk hozzá.

Gyanúsítás, üldözés, pellengérezés vár a hitű katolikusra, ki meri magát kitenni ilyesminek.

Hiszen csak a katolikusokat ütik, vágják.

A zsidó ma is fenn tudja tartani szombati munkaszünetét és kóser törvényeit a régi ridegségben, és hirdeti e mellett a felekezetenküliséget. Kimérik másnak, de nem iszszak meg a maguk pálinkáját.

A protestánsok csupa államhivatalnokokat szerepeltetnek gyűléseiken, de még a magánembereket is támadják, ha katolikus mozgalomban vesznek részt.

A nemzetiségek féltékenyen öröködnék vallásuk felett s nemzetiségi mozgalmaikat

is vallási alapon szervezik, csak a katolicizmus és annak intézményei az a sarok kő, melyben mindenki megbotlik, melybe sáros csizmáit törli.

Ember kell ma ahhoz, hogy az életben is katolikusnak merje magát vallani s kevés ma az ember a tömegben. Pedig Istene csak embernek van, ne csodálkozzunk, ha oly keveseknek van Istene.

De ha ma is vannak bátor hitvallók, álljanak össze, ragadják meg a régi Szűz Máriás lobogót s öntsenek lelket a csüggedő tömegbe.

Neveljenek szavukkal, példájukkal embert, hogy ismét eljőjön Isten országa a földre, mely ország erős volt, magyar volt s a pokol kapui sem vehettek erőt rajta.

Pro Deo et patria.

* * *

A katolikus nagygyűlés mai tárgyalásairól tudósításunk a következő:

Budapest, okt. 21.

A kath. kongresszus mai harmadik napja a belvárosi templomban tartott istenitisztelettel vette kezdetét. Kilencz óraker megkezdődött a népvándorlás a Vigadó felé s egy óra alatt a nagyteremnek minden talpalattnyi helyét elfoglalták. Az érkező püspököket, köztük az elsőnek érkező Császa kalocsai érseket harsányan megéljenzették. Az emelvényen helyet foglaltak: Szmeccsányi Pál nagyvárad, Ivankovics rosznyói, Csáky Károly gróf váci, István Vilmos szombathelyi, Városvy Gyula székesfehérvári, Firczak Gyula munkácsi megyés püspökök; Várady L. Arpád, Kohl Mándárd, dr. Wolafka Nándor, Jung Károly, Radnay Farkas püspökök, Fehér Ipoly panonhalmi főpap, Zundl prépostkanonok, Széchényi kanonok, Killányi apát.

A világiak közül: ifjabb Zichy János gróf, Zichy Nándor gróf, Witczek Frigyes, Majláth József gróf, Eszterházy Miklós herceg, Bathányi Iván, Révai Ferencz báró, Rakovszky István, Abafy Odön, Hellebronth Géza, Jankovits Béla, Darányi Ferencz, Szüllő Géza, Förster Ottó képviselők. A hölgyek karzatán

Jósika bárónő, Wenckheim Frigyes grófnő leányával, Abafi Lajosné, Barkóczy Ilona bárónő, Rudnyánszky Józsefné, Morvay Jánosné.

A kongresszus megüjtése után Kanter apátplébános felolvasta az üdvözítő sürgönyöket, ezek sorában Majláth erdélyi püspök és Dessewffy csacádi püspökét, előbbi Rómában van és onnét intézte sürgönyét.

A kath. nevelés- és oktatásügy.

Demeczky Mihály dr. a Ferencz József-nevelőintézet kormányzója nagy tetszéssel beszélt a kath. nevelés- és oktatásügyről. Kinek köszönhetjük kulturánkat? Azoknak a szerzeteseknek, akik ásóval, kapával, tudományai bejöttek tanítani. Tanítani agrikulturát és bevezetni a miveltég csarnokába. A kulturát egy hatalmas csarnokhoz hasonlítja, mely szépségének varázsával elbájol. Mégis baj van. Mert idegen kultúra akarja elhódítani a keresztény kulturát. A keresztény szellem reneszánszának szellőjét érzi. Jelek mutatják, hogy egy ily szellem bontja szárnyait. Csodás dolgokat lehet látni Angliában. Miben rejlik Anglia ereje, kulturájának nagy hódítása? A közélet vallásos szellemében. Az angol internátusok mintaszerűségéről szól, arról a vallásos szellemről, mely itt lakozik. Ezt a vallásos szellemet kell nekünk nevelőházainkba vinnünk. Már az óvodákba is. Ne várjunk mindent a főpapoktól. Tegyen a társadalom is. Az édes anyák tanítsák gyermekeiket az Ur imadására. Az óvodának hivatottabb igazgatója nem lehet más, mint a lelkész, akkor biztosítva van az óvók vallásos szelleme. Felszólítást intéz a püspöki karhoz, hogy ne engedjék ki a kisdédóvákat a kezükből, itt rakjuk le alapját a vallásos szellemnek. Eppen ilyen fontos az elemi iskolákban a nevelés szelleme. Egész embereket kell nevelnünk. Van jogosultsága egy általános érvényű pedagógiának. Ha ennek a pedagógiának iránya az Istenhez vezet. Iskoláinknak a hazafias szellemet kell továbbá szolgálnia a Szent István szellemében, a ki tisztelte a nemzetiségek jogait. Tanítsák ifjainkat a korona tiszteletére. Nem vet ő üszköt a felekezetek közzé. Arra hívja fel a felekezeteket, hogy fogjanak össze. Akkor voltak a magyar iskolák magas nívón, mikor Pázmány Bethlen Gáborral fogott kezét, mikor volt a felekezetek között versengés a tudomány javára, most pedig csak rangosztály van a tanárok között. (Helyeslés.) A középiskolai nevelésnek nemzeti irányáról szól. A középiskolák

elsőrangú énekesnője voltam, csak szomorú emlékeket támaszthat, ha csak gondolatban is végigmegyek azokon a helyeken, a hol annyi dicsőséget arattam, hogy aztán — egy nagy betegség után elvesztve a hangomat — semmivé legyek.

Igaz, hogy másrészt ennek köszönhetem boldogságomat, mert ha nem jövök erre a vidékre zenetanárnőnek, sohase ismertem volna meg férjemet.

De azért a multak emlékeit nem igen szeretem feleleveníteni.

Elhallgattak. Az öreg nő sóvárogva nézett a dombok felé, a fiatal asszony pedig lehajtott fővel bámulta a lábai előtt heverő kavicsokat. Végre is Anna Mária törte meg a csendet.

— Lássá, 70 éves vagyok és még egyetlen egy vágyam van, mielőtt elköltöznék egy más világba. Szeretnék egyszer elmenni oda, lássa, arra a legmagasabb dombra, hogy körültekinthessek még egyszer onnét. Persze, az nagyon messze van innét és soha oda nem érhetek el saját erőmből.

— Csak ennyi az összes vágya? — kérdezte Alma felvidulva. — Milyen jó vagy, Istenem, hogy ezt az egyetlen vágyát én teljesíthetem! A férjem ma elment egy szomszéd faluba, de egybűt nincs dolga és így nem sokára itt kell lennie. Erős, jó lábú lovai vannak s így még ma teljesülhet az ön egyetlen vágya, Anna Mária!

Az öreg nő izgatott lett. Nem bírta föl-fogni, hogy évek óta táplált vágya most egy

pillanat alatt teljesülhet. Nem is örült neki, mert nem volt ideje készülödni a nagy eseményhez.

— Hát csak így menjek, a hogy vagyok, ebben a házi szürke ruhában? — hebegte félig sirva.

— Nem, — szólott a fiatal asszony, a ki megértette szorongásának okát. — Mig a férjem ide ér, lesz ideje felöltözködni másként, ugy, a hogy akarja.

— Szeretném fölvenni az anyámtól rám maradt fekete selyem ünneplőmet.

— Miudenesetre azt vegye fel.

— Meg aztán a legjobb kalapomat.

— Természetesen.

— És a nagyanyám arany gyöngyeit.

— Azt is, azt is . . .

Anna Mária egy lépést tett az ajtó felé.

— De hát igazán ma menjünk?

— Természetesen. Kár volna elmulasztani ezt a szép napot és kedvező alkalmat.

Az öreg nő remegő tagokkal ment be a házba.

Mig ő ott lassan előkereste a levendula illatu ódon ruhadarabokat, addig Alma izgatottan leste az utat, hogy mikor jön már a férje.

Mikor végre egy jó félóra múlva a doktor is és az öreg nő is megérkeztek, már ekkorra vidám bohókás társaság ült fel a kocsira.

Az öreg nő tele volt életkedvvel és fiatalos pajkossággal.

Mínél közelebb értek a dombhoz, annál

lázasan égtek az arcán az izgalom vörös foltjai. Aztán lassanként elkomolyodott. Olyan ünneplésnek tetszett előtte az a perc, mikor először életében fog körültekinteni a világban.

Aztán egyszerre csak megrántotta az orvos karját.

— Alljon meg! — kiáltott határozott hangon.

— Talán fáradt, pihenni akar? — kérdé az orvos gyöngéden.

— Nem akarok tovább menni.

— Nem akar, miért?

— Nagyon szép önöktől, hogy ezt az örömet megakarták nekem szerezni, de nem bírnék tovább menni.

— Beteg? — kérdezte az orvosné részvételjesen.

— Nem, nem vagyok beteg — dadogta az öreg nő — de nem bírok tovább menni. Oh Istenem, csak megértenének engem! Lássá Alma, fiatal éveim óta elhatároztam, hogy minden, a mi szép és jó van a világon, ott van a dombok mögött. Odaképzelttem a ragyogó tündéreket, a kik átlátszó kristály palotában laknak. Odaképzelttem az illatos virágokat és a gyönyörűségeket madárdalt. Elgondolkoztam magamban, hogy ott az angyalok járnak a földön és hogy ott van az igaz boldogság. És most, mikor oly közel vagyok hozzá, hogy mindezeket szemtől-szembe láthassam, elhagyott a bátorságom. Nem merek odamenni, mert hátha csalódnám. Oh hagyják meg nekem álmaimat . . .

ban a Herbert-rendszer érvényesül. Szólv Herbert rendszerét klasszikus hazájában tanulmányozta. Szelleme ennek a rendszernek a vallásoktatás extensivitása. Az alsó néposztályban négy vallásra van. Igen sok felesleges tárgy van a középiskolában, pl. a rajzoló geometria. Miért ne lehetne e helyett vallást tanítani? Akit úgy nevelünk, hogy élete minden viszonyosságában vele legyen az Isten, — azt neveltük igaznak, az életben erősnek. Mikor nálunk az egyetemen letördelték a keresztet, akkor Angliában, a protestáns Angliában ezek és ezek mennek a kereszt imádságra és ennek kultusza mindjobban terjed. Egyetemi oktatásunkról szól. *Pázmány Péter egyetemét nem hazán földről érkező pozitivistáknak alapította, hanem katolikusoknak.* Az egyetem alapjait, ennek kath. jellegét nem engedjük. Tisztelet az állam jogait, de kéri, hogy mint Anglia tette, *adja ki a kath. alapokat és alapítványokat,* két kath. egyetemet alapíthatunk. Máriához intézett fohászszal fejezte be beszédét. (Zajos éljenzés és tetszés.)

A párbaj ellen.

Simonyi-Semadam Sándor dr. országgyűlési képviselő a párbajellenes mozgalomról beszélt. Mi az a várás, mely a párbajt intézményszerűvé tette? A párbajt a becsület Minotaurusának kell tartanunk. Biróság szervezendő, a mely mindazon valódi nagy vélt elnyöket képes legyen gyujtani az oltalmat és megtorlást keresőnek. Ez a biróság nem lehet állandó állami szervezet, legyen olyan mint most a polgári életben a választott biróság. Ezen választott biróságnak első pótolhatatlan előnye volna, hogy azon társadalmi körök előtt, a melyekhez a sértett és sértő tartoznak, tekintélyvel bírának. Eppen a párbajok alapjául szolgáló sérelmek között van meg a leggyakoribb eltérés, az ugynevezett loyális helyesség, vagy helytelenség és a társadalmi tisztesség és tisztelatlenség fogalmában. Magyarország is megalakult a *párbajellenes liga,* mely a *szabadkőművészek kezdése.* Ha úgy is van, a kath. társadalmat mi sem tartja vissza attól, hogy ezen helyes eszme köré ne csoportosuljon. A párbajellenes mozgalomnak csak akkor lehet és akkor lesz eredménye, ha azok a körök korolják föl, a melyekben a fegyveres elégtételadás és vevés társadalmi kötelességként jelentkezett. A párbajellenes mozgalomnak ezek a körök, a kiknél társadalmi morális számba megy a fegyveres elégtételadás és vevés; ezek első sorban és a nemzeti kaszinó és egyéb kaszinók, az országgyűlés tagjai és a badsereg főbb tisztjei. Ha ők kezükbe veszik az ügyet, úgy a mint az Angliában történt, hol tizenhét tengernagy, 60 tábornok, 700-nál több lord és parlamenti tagból alakult meg a párbajellenes szövetség és megszűnt a párbaj. Ezt a példát kell követni. (Zajos éljenzés.)

Wolafka püspök a szociálizmusról.

Wolafka Nándor a katolikusoknak a szociálizmussal szemben való feladatairól szól. Nemrégiben még azt hirdették nálunk, hogy nincs szociálizmus, és ez most minden osztályban, minden vonalon azt kiáltja a süketek fülébe: Itt vagyok! Valamit okvetlenül cselekednünk kell a felgyülemelő áradat ellen, amely anyyi lelket ragad magával. Akiben a faji és nemzeti érzés él, az nem nézheti tétlenül a tömegek megrontását. Nem akar elméleti kérdéseket feszegetni, a való életből vette mostani előadásának elég anyagát. Mindenekelőtt tisztába kell jönni azzal a szociálizmussal, mert azt látja, hogy nem igen ismerik. Hol erősebbnek, hol gyengébbnek, jelentéktelenebbnek tartják, mint aminő az tényleg a valóságban.

Telefon 143.

Friedländer Herman

Nagyvárad, Kolozsvári-utca, Templom-tér.

Nem szabad elvetnünk mindent, ami szocialista, de nem is lehet mindent elfogadnunk, ami az. Nem föltétlenül pokolra valók a szociálisták, de nem is megváltók.

Amikor arról van szó, hogy *ne legyen az ember formális árucikk, ne szákmányollások ki a végtelenségig, olyannak tekintessék munkás léte, mint más embertársunk,* akkor bizony melléje kell állanunk, igaz testvéri szeretettel, kezet kell neki nyújtanunk, mert testvérünk, testvérünk az Ur Krisztus tanításai alapján. De amikor a szociáldemokrata fordul hozzá, azzal, hogy ha kell dinamittal, ha kell puskaporral, de mindenáron *új világot akar teremteni,* mert az ő programja a világreform, akkor megkérdezi, vajjon számottevett-e eszközeinek célravezető mivoltával? Ebben a stádiumban kezdődik rá nézve a kiábrándítás feladata. Es azt látja, azt konstatálhatja, hogy a *szociáldemokraták semmiben soha tovább nem jutnak az ígéreteknel.* Az egyenlőség jelszava van a szociáldemokraták zászlajára írva, de hogy értik ezt az egyenlőséget, úgy, hogy az általuk tervezett újállamban mindenki egyforma egészséges, egyforma tudós, egyforma ügyes, egyforma szorgalmas lesz? A demokrata államban is lesznek termelő tanácsi tagok, akik majd csak az irodában dolgoznak és lesznek napszamosok, csatorna tisztogatók. Bizony csakugy lesz a jövő szocialista államban, mint most van, vagy szabadság se lesz, hanem egyszerűen rátkmálják az emberre, hogy mi legyen a foglalkozása, vagy amennyiben ezt nem tesszik, lehetetlen. egyöntetű, tervszerű munkabeosztás. Majd a birtokközösség kérdéseit fejtegeti zajos éljenzések, tetszésnyilvánítások közepette.

Gróf *Zichy* János ezután a mai tanácskozást berekesztette.

A pápa levele.

Tegnap tudósításunkban említettük, hogy *X. Pius* pápa sajátkezű levelet írt az orsz. katolikus nagygyűlés előkéhez, gr. *Zichy* Jánoshoz. A levél fordításban a következő:

Nagy örömmre szolgált, kedves fiam! megtudni leveledből, hogy a magyar katolikusok, kiknek az Egyház körüli érdemei közismertesekek, legközelebb negyedizben gyűlnék össze, hogy közös tanácskozásukban új és hasznos munkát végezzenek a katolikus ügy védelmére, erősítésére, terjesztésére Mária országában. E hasznos és főképp napjainkban szükséges apostolkodásról, melyben katolikus férfiak, mint a püspökök és papok munkatársai buzgólkodnak, készséges engedelmeskedése és az egyházzal szemben tanúsított ragaszkodása miatt a legnagyobb lelki örömmel veszünk tudomást. S midőn Istent kérjük, hogy Szent Gellértnek, Magyarország egyik apostolának és patronusának közbenjárásával a nagygyűlésen minden egyöntetűleg és egyakarattal történjen s mindazoknak, kik benne résztvesznek, az égi kegyelmeket bőségesen megadja, ennek zálogául szívből adjuk mindannyiukra apostoli áldásunkat. Kelt a Vatikánban, 1903. október 8. X. Pius.

Telefon 143.

Legújabb divatu uri és leány kalap formák,

Telefon 143.

A delegációk.

Egy könyvomatost lapudósító érteztelése szerint a költségminisztériumban már javában dolgoznak az egybehívandó delegációk előterjesztendő munkálatokon, noha a magyarországi politikai helyzetre való tekintettel a delegációk összeállításának időpontját még nem lehetett megállapítani. Ha a közelebbi hetekben úgy alakulnak a viszonyok, hogy a magyar törvényhozás megválaszthatja a delegáció tagjait, akkor közvetlenül azután egybehívják a delegációt. Azonban már most megtették az előkészületeket arra az eshetőségre, ha az időm a közös ügyeket nem sikerül törvényhozás útján elintézni.

Uj titkos tanácsos.

O Felsőge, mint a hivatalos lap tegnapi száma közli, *Zselénszky* Róbert grófnak, az agrár mozgalmak egyik lelkes előharcosának a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot díjmentesen adományozta.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Okt. 26. Sakkverseny a Royal-kávéházban.

Régészeti és történelmi múzeum (Schlauchpark) nyitva minden vasárnap és ünnepnep d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-8 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* A jövő évi költségvetés. Nagyvárad város jövő évi költségvetését már ismertettük. Ebben a főszámvevő 6 százalékos közköltségemelését javasol, a hiány fűződésére. A költségvetést első sorban a városi tanács veszi tárgyalás alá, ma, csütörtökön délelőtt 10 órakor e célból összehívott ülésén. Ezenkívül még a pénzügyi szakbizottság és az állandó választmány tárgyalja, mielőtt a november havi közgyűlés elé kerülne.

* A városház építése. Az új városház építésére felügyelő bizottság ma, csütörtökön délután 3 órakor ülést tart. A közgyűlési díszterem ülőhelyeit tekintik meg ez alkalommal.

* A gáz- és villamosvezeték. A nagyvárad radi gázgyár és a város között már megkezdődött az érdekközvetítés. A gázgyár beadványt intézett Nagyvárad városához, amelyben kifogásolja, hogy a villamos kábel a gázcső fölé helyezték el. A Szent László-téren a város figyelembe is vette a főlzólalást, de a Főutcán és Szilágyi Dezső-utcán maradt minden a régieben. A napokban a színház és az Orsolya-zárda közötti uttesten gázkiömlést észleltek s a mikor a gázcsöveket megbontották, kitért, hogy a villamos kábel alig 15 centiméterre van a gázcsőtől s a munkálatok folytatása által veszélyeztetve van a villamos kábel. A gázgyár tegnap újból beadványt intézett a városhoz, amelyben rámutat erre a körülményre s kéri a kábel áthelyezését, vagy a város költségén a gázgyárt bízzák meg a gázvezeték áthelyezésével. — Ezzel a munkával pedig jó volna sietni, mert ha a villamos tüzem megnyílik, bármely vezeték áthelyezése több költségbe és kellemetlenségbe kerül.

posztó, nemez és bieberből diszitve is a ⁸⁶³

legolcsóbban kaphatók a kalapgyárban.

Kalapok újjá alakítása olcsón eszközöltetik

* Nem lesz vegyvizsgáló állomás. A közönség egy régi óhaja ment füstbe megint. Nagyváradi városa egy rég nélkülözött vegyi- és tápszervizsgáló intézet felállítását vette tervebe s tekintve egy ily intézet nagy jelentőségét a közegészségre, kérte a minisztert, hogy a vegyvizsgáló intézet felállításának és berendezésének tetemes költségére, annak fedezéséhez járuljon hozzá a miniszter némi államségilyvel. A miniszter azonban — mint irtok — elismeri ugyan a vegyvizsgáló intézet fontosságát, a hozzájárulást azonban megtagadta. A városi tanács ilyen körülmények között az egész ügyet levette a napirendről. Dicsőret érte a miniszternek!

* Az osztályorsójáték tegnapi véghuzása alkalmával a 600.000 korona a 36037. számú sorsjegyre esett. A többi nagyobb nyeremények a következők:

5000 koronát nyert: 10514.
2000 koronát nyertek: 104519 45948
29557 74799 75334 53277 36037.
1000 koronát nyertek: 43146 60384 36363
4182 75975 62375 59433 27953 11648.
500 koronát nyertek: 35238 75660 76197
53956 84150 87361 87494 49098 100635
84109 50170 79758 106754 22591 78111.
A többi kibuzott számok 200 koronát nyertek.

* Előbb kellett volna. Biharvármegye köz-kórházának igazgatója azon kérelmet intézte Nagyváradi városához, hogy Kórház-(Hidegser)- utcának a kórház mellett elhúzódó részét, nem köröskövel, hanem aszfalttal burkoltassa ki, mert az élénk forgalmi úton a kocsik zörgeése kellemetlenül hat a betegek s zavarja az orvosokat működésükben. Amikor azonban ezen kérelem megérkezett a városhoz, az utat nagyobb része már ki volt burkolva köröskövel. Ilyen körülmények között a városi tanács egyszerűen napirendre tért a különben méltányos, de elkésélt kérelem fölött.

* A nési elítéltek. Belgrádból táviratozzák, hogy az elítélt nisei összeesküvők pört indítottak Magdalenics tábornok ellen a polgári bíróság előtt, minthogy Magdalenics nyugdíjban van. Lazarovics kapitány a belgrádi várófogásban van, mert ellene pör van folyamatban sikkasztásokért, a melyeket mint százaparancsnok követelt el. A többi lefokozott tisztet átkisérték a pozsareváci börtönbe.

* A laktanyák vízfogyasztása. A városnak sok baja van a kaszárnyákkal. Az évi bér nem hozza be azt a kamatot, amit a város a beépített milliók után fizet s még mindig újabb követelésekkel állanak elő a laktanya parancsnokságok. A Ferencz József lovassági laktanya részére évi 2200 köbméter vízvezetési viz használata van a szerződésben biztosítva s e helyett évi 4000 köbméter engedélyez a város. A parancsnokság most még tovább megy s 5500 köbméter használatának biztosítását kéri. A városi tanács hivatkozik a szerződésre s arra, hogy a lovak itatására s más köz-előre szivattyus kutakat is tart fenn, a parancsnokság kérését elutasította. A tűzér-laktanyában ingyen felhasználható víz mennyiségét pedig lezállította a tanács évi 4000 köbméterre.

* Gyászrovat. Részvétellel értesülünk, hogy Balzám Béláné született Maksa Erzsébet f. hó 21-én reggel 6 órakor hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése folyó hó 23-án d. e. 10 órakor lesz Kórház-utca 21. sz. háztól.

* Nem akar városi adót fizetni. Rothbarth Ignác nagyváradi szeszereskedőre, a hátralekös községi adó miatt az adóhivatal végrehajtást tűzött ki. Ez ellen azonban Rothbarth Ignác felelősséget adott be, amelyben hivatkozik az ex-lex-re s kéri a végrehajtás felfüggesztését.

A városi tanács a felelősséget elutasította, azon indokból, hogy a városi adó költségvetésben jóvá van hagyva, továbbá a miniszter rendeletében megengedi a községi adók beszedését; különben is a tanács már állást foglalt ebben a kérdésben s attól nem tér el.

* Bedőlt fal. Egy a Körözs-utcán folyó építkezésnél tegnap délelben majdnem végzettsé válható baleset történt. Pasali Péter körözs-utcai háztulajdonos az 58/569. számú házánál egy új lakrészt építtetett. Tegnapi déli felé a munkások az alapot ásták. Javában dolgoztak a napszamosok, mikor egyszer a szomszédos öv. Südi Györgyné tulajdonát képező ház fala bedőlt. Szerencsére a munkások idejekorán észre vették a készülő szerencsétlenséget s a gödörből kimenekültek. Így aztán emberéletben nem esett kár. Csupán a Südiné szobabeli butorai rongálódtak meg. A rendőrség a további ásatást beszüntette, s az eljárást folyamatba tette.

* A város kegyelete. A nagyszámú ügyek között kegyeletes dologgal is foglalkozott tegnap délelőlt Nagyváradi város tanácsa. A város néhai Lukács György volt polgármesterének sírja fölé gránitoszlopot emelt. A sírra és az emlékoszlopra azóta nem fordított gondot sem a család, sem a város s így a sír egész elhagyatott állapotba jutott. Nagyváradi város tanácsa most gondoskodott, hogy az elhagyatott sírt jókarba helyezték s a mérnöki hivatal javaslata alapján 650 koronát szavazott meg a kegyeletes célra.

* Muszkaország titkaiból. Amióta a fehér ezár tervebe vette Izália meglátogatását, az olasz szocialistákat valóságos gyűjtési mániá szálta meg: gyűjtik a bizonyítékok szárait, amelyekkel a czár birodalmában divó szokásokat állítják az igazság tükre elé. Ugyan semmi szükség azt bizonyítani, hogy a zsarnokság ez óriási földjén az igavonó állatnak jobb a sora az emberi baromnál; azok az adatok azonban, amelyeket a legújabb orosz ismertetések adnak, mégis megdöbbentenek. Seholy sem örök oly erőlyesen a kompromittáló titkokat, mint Oroszországban. A minap kitiltottak az orosz birodalomból egy német újságíró, mert megírta a lapjának, hogy Cserkov bíró pénzért osztja az ítéletet és könyörtelenül bünteti az ártatlan muzsikot, ha nem ad pénzt. A bíró esete valóban is bizonyult s a vizsgálat hihetetlen dolgokat derített ki, amelyek a czárt is megrázkóztatták; azonban mind a mai napig zavartalanul működik hivatalában. A rendőrség önkényeskedéséről fogalmat merithetünk, ha egy vásáron meggyünk kereszttől. A vásáros hódék legbüzőbb vásárlója tudniillik a rendőrtiszt. Ami megtetszik neki, azt elviteli a lakására a legényeivel; de ha a kereskedő a portéka árát merné követelni, akkor keményen megjárna.

— Ez a portéka az én jogos tulajdonom; én csináltam, az én munkám az egész, — miért veszed el tőlem?

A kereskedőnek erre a kifakadására egyszerűen ez a válasz:

— Semmi sem a tied, minden a czáré és a katonájáé.

Még klasszikusabbak azonban az állapotok a szibériai vasuton. Már sokat irtak erről a vasutról, melynek alkalmazottai szemenszedett banditák s fosztogatják az utasokat; de még mindig érkezik újabb megdöbbentőbb adatok a vasutvonalról. Szerencsésnek mondhatja magát az az utas, aki utazása céljánál megkapja a podgyászát és jaj, ha panaszkodni mer, hogy a ládáját feltörték s kilopták a tartalma felét. Van ugyan panaszkönyv, de az nem jut az illető felsőbb hivatalnok kezébe soha. A vasut tolvajai pedig nemcsak az alantas alkalmazottak közt hemzsegnek, hanem a direkczióban is. A Novoja Vromja most leplezi a vállalkozókat, akik több mint 20 millió rubelt sikkasztottak el oly módon, hogy a szerződés szerint megállapított vagonoknak csak két harmadát szállították, a többi vagonokat egyszerűen zsebrerakták rubelek alak-

jában. E csinos állapotokon kívül napirenden vannak a mandzsuvasut építésénél a gyilkosságok is. Az építő munkánál alkalmazott ehinaikat, ha összerokadnak a 20 órás napi munkában, addig korbácsolják, amíg belepusztulnak. Az emberbaráti szívével kérkedő czár pedig mit sem akar tudni ezekről a dolgokról, noha sűrűn kapja a névtelen leveleket, amelyek mindent elmondanak neki.

* A véres beszámoló utójátéka. A július 12-iki beszámolóknál előfordult zavargásoknál több rendőrtisztviselő és rendőr megsebesült. Az illetők sérüléseikért kárkövetelésekkel léptek fel a baleset biztosító-intézet ellen, amely-nél a rendőri és tűzoltói személyzet baleset ellen biztosítva van. Az intézet a megállapított összeget a városi pénztárhoz befizette s a városi tanács azt tegnap kiutalta a sérültek részére.

* Az új izr. kórház. Mint már említettük, a nagyváradi izr. szentegylet új kórházat épít a mai rozoga gyógyintézet helyére. A szentegylet elnöksége nyilvánossági jelleg engedélyezését kéri s a miniszter ez irányban véleményt kér Nagyváradi városától. A városi tanács az ügyet véleményezés céljából kiadta a tiszti főorvosnak.

* A szekereszkatonák esküje. A hadsereg rendeleti lapjának legújabb száma egyenruházati változásról ad hírt. Eszerint a szekereszkatonák az eddigi gyalogsági eskü helyett lőszórforgóval ellátott esküt kapnak, olyant, mint a tüzérek.

* Halál az asszony miatt. A bácsmegyei Dantova községben véres szerelmi dráma játszódott le tegnapelőtt este. Az esemény szereplői egy kikapós asszony, egy após és egy vő. Dantován ugyanis híres asszony Kulcsár Boris, aki nagyon kikapós természetű. A legutóbbi időben Simonyi József fiatal gazdát hódította el a szerelmes asszony, aki egészen magához bilincselte a házas Simonyit. Ezt az embert szerette Kulcsár Boris, de azért kegyeibe fogadta az öreg Heteyi Józsefet is, aki nem volt más, mint Simonyi apósa. Ez a ledér asszonyt pénzzel is kitartotta. Jó ideig járt az após és vő Kulcsár Borishoz, anélkül, hogy az egyik a másiknak a viszonyról tudott volna. Az elmúlt héten azonban véletlenül akkor ment Simonyi a ledér asszonyhoz, amikor az apósa is ott volt. Természetesen az öreg volt az első és Simonyit nem bocsátották be. A szerelmébe elvakult Simonyival felfordult a világ, amikor megtudta, hogy az apósa is osztozik az ő szerelmében. Revolvért vásárolt és hőtőn este lesbe állott. Az öreg Heteyi gyanútlanul ment el Kulcsár Borishoz. Este tíz órakor azonban, amikor az asszony lakásából kilépett, elébe ugrott a tulajdon veje és revolveréből a mellébe lött. A golyó szívében találta Heteyit és rögtön összeesett s meghalt. A gyilkos ezután még az asszonyt is agyon akarta löni, de az elmenekült. Simonyi a gyilkosság elkövetése után maga ment a csendőrséghez, ahol elmondta, hogy miért lett gyilkos. A csendőrség letartóztatta Simonyit és átadta a törvényszéknek.

* Érdekes kereskedelmi ügylet. Belgrádból táviratozzák a Magyar Távirat Irodának: Egy érdekes jogi eset foglalkoztatja az itteni kereskedelmi világot és jogási köröket. Az ügy, melyet alább ismertetünk, az osztrák-magyar követség beavatkozását tette szükségessé és a belgrádi osztrák-magyar követ jelentést tett az ügyről a közös külügyminiszteriumnak. Strasser és König budapesti gabonacég egy rakomány 3000 mm. szerb búzát vásárolt egy zágrábi gabonakereskedő cégtől szerbiai Sabac dunai állomásról való átvételre. A költővél értelmében Strasser és König cégnek köteleessége volt az áru értékét, mintegy 42.000 koronát a Dunagőzhajózási társaság által kiállított átvételi vevény ellenében kifizetni. A búzának be-rakása annak rendje és módja szerint Sabacon megtörtént és a Dunagőzhajózási társaság átvételi vevényt adott ki az eladónak, melynek ellenében az eladó megbizottja a vételért Strasser és König cégtől felvette. A Duna

alacsony vizállása következtében a buzával megrakott hajó néhány napig Sabacon volt kénytelen vesztegelni, de négy-öt nap múlva a forgalmi akadály megszűnt és a gabonaszállítást egy gőzös a sabaci partoktól elvontatta. Alig távozott 80 méternyire a parttól, egy bizottság érkezett a kikötőállomásra és kikötésre intette az utban lévő hajót. A kapitány eleinte nem hajlott a szóra, de később engedett és a parton kikötött, hol értésére adták a kapitánynak, hogy a gabonára a belgrádi bíróság a zárlatot elrendelte és pedig azon az alapon, mert az, aki Sabacon a buzát a kiskereskedőtől összevásárolta, a vételár egy részével hátralékban van, melyet az eladó ellen per útján érvényesítettek és a bíróság a zárlatot kimondotta. A Dunagőzhajózási társaság állomásfőnöke tiltakozott a zárlat elrendelése ellen, előadván, hogy a hajórakomány fölött az eladó nem rendelkezik, mert a feladási vevény szerint most már a vevő, Strasser és König budapesti cég bír rendelkezési joggal. A zárlatot elrendelő bizottság erre megkereste a rendőrséget és ez karhatalommal tartotta vissza a gabonaszállító hajót. A budapesti cég, mely 42,000 korona erejéig látszik megkárosodva, táviratilag fordult segítségért Dumba Miklós belgrádi osztrák-magyar követhoz, ki nek azonban nem állott módjában a cégeket igazaihoz juttatni.

* Találtatott a színház előcsarnokában egy láteső. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrségen.

Figyelem! Nincs ember Nagyváradon, ki ne ismerné az „*Amerikai Áruházat*,” mely valóban találkozási helye a szép rófos áruk kedvelőinek. Ha vidéki olvasóink között van valaki, ki ezt az üzletet nem ismerné, tekintse meg, melynek óriási rófos és rövidáru raktára bármely fővárosi üzlettel versenyezhet. Itt található a legegyszerűbb cikktől kezdve a legfinomabb áruig minden, ami finomat és szépet az ipar csak produkálhat. Különösen fehérneműekben gyönyörű dolgok, a jó házi vászontól kezdve a legpompásabb kelenyegig. Olvasóink tehát saját érdekükben cselekszenek, ha ez igazán jönevű üzletben szerzik be szükségleteiket. 241.

x Felhívjuk olvasóink figyelmét *Andriska Jenő* uri és női divatkereskedő cég lapunk mai számában közölt hirdetésére.

Igazságszolgáltatás.

Ki a gyilkos?

Az anti meggyilkolt vadőr haláláért keresnek megtorlást az esküdtbírók előtt. Megirtuk már a homályos bűntény történetét s hogy két emberre: ifj. Szabó József-re és Várdai Imrere esik a gyilkosság gyanuja. Várdai ellen azonban a vizsgálat folyamán elejtették a vádat s az esküdtbírók előtt már csak Szabó József van vádolva a gyilkossággal.

A bizonyítási eljárás befejezése után, melynek folyamán csak gyanúkok igazolódtak, — Vámosy Mihály ügyész logikus következtetéssel bontogatva a homályos bűntény szövegét, a gyanúkok és egyes ténykörülmények Szabó ellen valló bizonyítékait úgy csoportosítja, hogy beigazoltnak látja Szabó bűnösségét és szándékos emberölés bűntettében kéri bűnösnek kimondani ifj. Szabó Józsefet.

A váddal szemben Rádó Ödön hatóságos védő beszédében a vád bizonyítékait meggyengíti. Megrajzolja a homályos bűntény történetét s magyarázza, miként került vád alá a hibás és elfogult nyomozási rendszer alapján

ifj. Szabó József. Egy embert halva találtak, tehát meg kell keríteni a gyilkost. A gyanu az, hogy a megölt vadőr a kötelességteljesítés áldozata, vadörzök prédája.

Erre azután a falu vadörzök hírében álló legényeit elfogják. Kettőt, akiknek a lábnyomuk az árulók: Várdai Imrét és Szabó Józsefet letartóztatják. Azonban mi történik? Hiába vezet a nyom Várdaiék házáig, míg Szabó ellen mi más gyanu és bizonyíték sincs, mint a *Várdai vallomása*, — Várdait szabadon bocsátják, Szabót pedig a gyilkosság vádjával letartóztatják.

Várdai bár bevallotta, hogy ő is ott járt az erdőben, mikor Szabó lelőtte a vadörzt, de tagadja, hogy ő lőtt volna vissza. A gyanu tehát mindkét legény ellen egyformán jogosult, de bizonyítékok nincsenek. Az összes gyanus körülményeket egyenként czáfolja az illusztris védő s végül bizonyítékok híján s mert alapos a gyanu, hogy éppen Várdai Imre a tettes, aki magáról elhárítani akarván a gyilkosság vádját, Szabó ellen vallott, kéri a vádlott felmentését.

A vád és védelem meghallgatása után az esküdtek visszavonultak verdikthozatalra.

Rövid tanácskozás után az esküdtek meghozták *felmentő verdiktjüket*.

Az esküdtek választott főnöke hirdette ki, hogy ifj. Szabó Józsefet a szándékos emberölés bűnében nem találták vétkesnek.

E felmentő verdikt alapján Szabó Józsefet legott szabadlábra helyezték.

Félreértés. Sajnálatos félreértésre adott okot a csékei újsorapórról tegnapi számunkban közölt tudósításunk. Ugyanis dr. Várnai Ferencz védőbeszédének egyik részéről, melyben a 20 százalékra adott kölcsönt mentette és magyarázta, azt irtuk, hogy 20 százalékos kölcsöntületeket védő az adott körülmények között nem tartja újsorának, mert a törvény csak azt mondja, hogy a 8 százalékon felüli kamat törvényesen be nem hajtható.

Tudósításunk e részét a félreértés tisztázására oda módosítjuk, hogy Cséke vidékén pénzügyintézet nem lévén, a vidék tökeszegénységben szenved, a 20% bár társadalmilag megrovható volna, büntetőjogilag nem üldözhető. Ugyanis a csékei parasztság, ha olcsóbb kölcsönt akar kapni, Nagyvárad, vagy Belényesbe kénytelenek jönni s akkor az uti és eljárási költségekkel ismét a 20% körül fizet.

MULATSAG.

Az *izr. nőgyűlet mulatsága*. Az *izr. jótékony célú nőgyűlet létesítendő árvaháza* javára f. hó 25-ikén d. u. 1/5 órakor a Fekete Sas nagytermében gyermek szüreti ünnepélyt rendez.

Az ünnepély programja a következő:

1. Prológ, előadja *Böszörményi* Erzsike.

2. A Bakfics (Monológ) előadja *Schwartz*

Boriska.

3. Mese, irta és elmondja *Radó* Antal.

4. Várdai Antal »A tanu« szavalja *Handel* Irma.

5. Operett, előadja az ifjusági zenekar.

E változatos műsort követi a tulajdonképeni szüreti tarka jeleneteivel s táncz *Kovács* Tivadar balletmester rendezése mellett.

Belépti díj: Felöltötteknek 1 korona, gyermekeknek 60 fillér.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

Csütörtök: *Herbelin papa*, új vigjáték.

Péntek: *Herbelin papa*.

Szombat: *Vezédmirális*, operett.

Vasárnap: *Bob herczeg*, operett.

„*Herbelin Papa*“ Daniel Richois és Bernéde bohózata ma kerül színre először a Szigligeti-Színházban. A főszerepeket játsszák Krasznay, Bognár, Tóth, Berlányi Vanda, Benkő Jolán, T. Pogány Janka és Agnelly Irén.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 21. Bérletszám 21. (páratlan.)

Ma, csütörtökön 1903. október 22-én:

HERBELIN PAPA.

Bohózat.

S Z E M É L Y E K.

Herbelin	—	—	—	—	Krasznay
Jacdes	—	—	—	—	Tóth Elek
Davannes	—	—	—	—	Bognár
Mathurin	—	—	—	—	Sziklay Miklós
Lechoche (Lopez)	—	—	—	—	Vank
Lamanche (Geanon)	—	—	—	—	Deésy Alfréd
Colle	—	—	—	—	Szathmáry Arpád
Montieuxné	—	—	—	—	T. Pogány Janka
Helena	—	—	—	—	Berlányi Vanda
Eglantine	—	—	—	—	Agnelly Irén
Tacot néni	—	—	—	—	Benkő Jolán
Hordár	—	—	—	—	Losonczy

HELYARAK: Nagypáholy 14 koron. Földszinti és első emeleti páholy 12 kor. Másodemeleti páholy 8 kor. Zsólye 3 kor. Kőrszék 2 k r. 40 fill. Támlásszék, 2 kor. Erkölyülés 1-6 sor 1 kor. 20 fill., közép 2-ik sor 1 kor. Erkölyülés oldal 2-ik sor 80 fill. II. emeleti zártzék 60 fill. Földszinti állóhely 1 kor., Diák és katonajegy a földszintre 60 fill. Karzati állóhely 40 fill. Egy szinlap 20 fill.

Jegyek előre válthatók a színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10 től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3. órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap, pénteken október 23-án

HERBELIN PAPA.

Bohózat.

NYILTÉR.

Bumbera Imre

polgári- és papi szabó.

Nagyvárad, új Bazár-épület színház oldal.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség és Főtisztelendő papság becses tudomására hozni, hogy az **őszi és téli idényre** szükséges, mind **legújabb divatuak** és **legjobb minőségű** szöveteim megérkeztek, melyekből a legújabb és legegységesebb szabás szerint készítek nagybecsű megrendelőimnek.

Különösen felhívom a Főtisztelendő papság figyelmét az összes áruimra, melyet **kizárólagosan csak a Főtisztelendő papság részére** tartok. Állandóan nagy választék **revenda, czimáda** és egyházi **kvadrátusokból**. **Rivétum** fekete és viola színben, továbbá egyedüli raktára a mai idény legszebb és legczélszerűbb **hit, remény, szeretet övének** (cingulus), mely egyedül **csak nálam szerezhető be**.

Műdön a Főtisztelendő papság és a nagyérdemű közönség becses pártfogását kérem, meg kell említenem, hogy elvem mind a jó kiállítás és jutányos ár volt, melytől eltérni a jövőben sem fogok.

Nagybecsű megrendeléseiket kérve, maradtam kitűnő tisztelettel:

Bumbera Imre,

polgári- és papi szabó.

000 REGÉNY CSARNOK. 000
000 000

Sorsjáték.

Regény.

Írta: Stella (Szöke Berta.)

97

— De hogy kerül maga ide? — vágott szavába, meglepetésből kissé felocsudva.

— Azt majd elmondom. Hanem előbb nyujtsa kezét anoak jeléül, hogy nem haragszik. Így — folytatta a puha kis kezét jobbábjába fogva — el sem eresztve többé most hallgasson meg.

A leány örömmel tette, szíve megtelt édes sejtelemmel, nem tudta ébren van-e vagy almodik, azt érezte csupán, hogy kimondhatatlanul boldogító annak a közelsége akit oly hévvel szeret.

— Három nap óta leszem a Bécsbe induló vonatokat, végre aztán rátaláltam magára. Mit álltam ki ehárom nap alatt nem akarom eszegetni, már azt kezdtem hinni, hogy rosszul vagyok értesülve indulása idejéről.

— Ki értesítette?

— Mércziné. Tegnap előtt elvesztettem a nyomukat. Ha ma este rá nem találók, egyenesen Kapocsra megyek s ha ott nincs, tovább míg el nem érem.

— Es minék? Hiszen egy egész eszten-deig...

— Igen, ott volt közel hozzám, de én őrtit voltam, de kérem, ne beszéljünk ez időről... Csak azt mondja megbocsájt, el tudja feledni azt a sok keserűséget amit okoztam?

— Hagyjuk ezt, feledjék a multat s váljunk el mint jó barátok — szolt kezét kivonva az ifjúból.

— En nem akarok magától elválni, most amikor tudatára jöttem annak, hogy maga nélküli üres, kiellen az élet. Most amikor megismertem a szerelem mindenhatóságát, amidőn találtam egy lényt, aki az én lelkemnek fele, a szó igazi, nemes értelmében.

— Es Zeréndiné és Irma? — kérde szemrehányó hangon.

— Előbbiről nem is beszélek. Es el hiszi, hogy egy olyan felület, hiru teremtes képes volna engem meghódítani?

— Úgy beszéltek!

— Hagyjuk ezt Márta, én tudom, hogy maga szeret engem, kezeim között kétségtelen bizonyíték van erre. Hogy a szerelmet és a házasságot szent köteléknek tartom, melyhez nem férhet tréfa, vagy könnyelmű kalandszomj, arról azt hiszem meggyőződött, mikor egy év előtt apám óhaját s akkori lelkiállapotomat meggyóntam. Azóta megváltoztak a viszonyok, én szeretem magát és kérdem, akar-e feleségem lenni? Feltudja-e adni fényes álmait, az egyszerű szerény életért, melyet nőmnek nyujthatok. Le tud-e mondani értem...

— Erted mindenről lemondok! — kiáltott elragadtatással, boldogan önfelédten borulva a férfi feléje tárt karjaiba.

— Nem, nem kell lemondanod arról, ami nekem is nekem is annyi örömet okoz — szolt kis idő múlva a férfi — az én kis feleségem a háztartás elfoglaltságai között is fog találni időt arra, hogy az ura időnkinti mogorvasága elöl, a muzájához meneküljön és erős vonásokkal elriasztó képet fessen a házastársakód férjéről.

— Oh, én szívárványba fogom mártani a tollamat, mikor az uramról írok — suttozta hizelegve, miközben szöke fejét az ifju széles vállára hajtotta.

— Ki tudja? Ki tudja?

— De mi történik az én szerződésemmel? — kérde a lány egyszerre.

— Berámáztatjuk és...

— Hát a lapok mit szólnak majd?

— Megírja majd Bagoson a Párisból kelezett levelket.

— Láposi felállt helyéről, szétvonta az ablak függönyeit s kitekintett az éjszakába, a felkelő hold kibukkant a felhők közül, szétszaggatva azok sűrű fátylát. Ezüstös fényével bevonta a csendes szunnyadó tájat s mosolyogva nézte az egymást szorosan átkarolva tartó szerelmekre.

(Végo.)

TAVIRATOK.

Nem enged a király.

Bécs, okt. 21. (Saj. tudós. táv.) A már-már megoldásfelé közeledő válságban ismét szomorú fordulat lepte meg a nemzet közvéleményét. A király a szabadelvű párt kilenczes bizottságának előkészített programját nem fogadja el, s lényeges módosítást kíván. Erre vonatkozólag távirati tudósításaink a következők:

Bécs, október 21. (Saj. tud. táv.) A király ma Lukács László fogadása előtt Bechbr. hadsegéddel és a kabinetiroda főnökével hosszas tanácskozott s a tanácskozáson abban állapodott meg az uralkodó, hogy a hadsereg vezényleti nyelvek meghatározása feltétlen felségjog s az nem a nemzetnek az uralkodójára ruházott joga. Így tehát annak megváltoztatásába vagy megtartásába a képviselőháznak nincs joga.

A király ez álláspontját előadta Lukácsnak a mai kihallgatáson és Lukács legott telefonon értesítette a szabadelvű pártot, hogy a Felső módosításokat kíván a kilenczes bizottság programján. S ha a párt a kívánt módosításokat teljesíti, Lukács megbízást kap a kabinetalakításra.

Lukács a kihallgatásról jövet újságírók előtt ugyt nyilatkozott, hogy a felségfeltétlen módosításokat kíván s hogy pénteken visszautazik Budapestre, csupán közvetítő megbízással, hogy a király kívánságát tolmácsolja.

Bécs, október 21. (Saját tud. távir.) Héderváry és Lukács László péntekig Bécsben maradnak.

Budapest, okt. 21. (Saj. tud. táv.) A király kívánságáról érkező hír a függetlenségi pártban nagy elkeseredést keltett s általános a vélemény, hogy itt már nem a párt, de a nemzet érdeke a harc folytatása s a válság bárminő megoldása, mert már türehetetlen a bécsi diktatura, s a válság időtlen időkgig való elhalogatása.

Budapest, okt. 21. (Saj. tud. táv.) A szabadelvű pártban szintén nagy megdöbbenést keltett a király kívánsága s elkeseredetten tárgyalták a kínos fordulatot.

Általános vélemény, hogy meg kell várniok Lukács hazaérkezését, hogy részletesen ismerhessék a király kívánságait, s ha lényegében nem támadná a kilenczes bizottság programját, teljesíthetőnek tartják. De ha lényeges módosításokat követelne, abba meg az ószabadelvűek sem hajlandók belemenni. A nemzetiek pedig határozottan harcias állást foglalnak.

Apponyi Albert gróf maga türelemre intette a pártot, hogy várják meg mi a korona kívánsága. Azonban egyértelműen lényeges változtatást nem szándékozik a párt megengedni.

Korai tél.

Nagy-Szöllős, okt. 21. A tegnapi erős hideg időt ma bő havazás váltotta fel. Itt még sokan nem szüreteltek és így a kár tetemes. (M. T. I.)

A kath. nagygyűlés szakbizottságainak ülése.

Budapest, okt. 21. (Saj. tud. táv.) A keresztény szociológiai szakosztály gyűlését ma folytatták kath. kör termeiben, Giesswein Sándor elnöklésével. Megjelent az ülésen Visontai Soma képviselő és Sziklay Lajos, az orsz. hírlapíró egyesület alelnöke.

Elsőnek Zélmann Jenő a társadalmi kharitativ tevékenységről értekezett. Sürgette a harc megkezdését a szociáldemokrata törekvések ellen. Az akció megindítását a Katholikus Egyesületek Országos Szövetkezetétől várja. Fájdalom, hogy még csak 134 tagja van az egyesületnek.

Dr. Andor György a keresztény kharitativ tevékenység eredményeit foglalja össze s a jótékonyág központi szervezését sürgeti.

Budapest, okt. 21. (Saját tud. táv.) Az irodalmi szakosztály szintén délután folytatta a már tegnap megnyitott ülést. Ember György a nőnevelés tuzásairól beszél. Szóba került még az egyetemi internátusok ügye s ezután az ülést be-rekesztették. Ovendom György mondta el ezután, nagy hatást keltő ünnepi beszédét s a zeneegyesület játékaival a diszgyűlés véget ért.

A kath. nagygyűlés diszbanketje.

Budapest, okt. 21. (Saj. tud. táv.) Déli egy óraker diszbanketre gyűlt a nagygyűlés közönsége a Vigadó disztermében. A társas ebédén mindazon előkellőségek majdnem kivétel nélkül részt vettek, a kik a gyűléseken megjelentek.

Az első pohárköszöntőt Zichy János gróf a pápára és a királyra mondotta.

Margalits Ede a püspökökért üríti poharát. Giesswein Sándor Udvardi és Hel-lebronth képviselők beszéltek megazután. A másik teremben pedig Wolafka Nándor a megjelent hölgyekre üríti poharát.

Országos katolikus ifjuság diszgyűlése.

Budapest, okt. 21. (Saj. tud. táv.) A katolikus kör disztermében este hat óraker a főiskolai katolikus ifjuság tartotta meg országos diszgyűlését. A szüntig megtelt nagyteremben padosorokat töltött meg az összegyűlt előkelőség.

Lendületes megnyitót mondott Szemző Károly. A Szent Imre dalegyesület pedig a Szózatot énekelte. Ezután a zeneegyesület szép készütséggel több darabot játszott, Tóth Kálmán pedig alkalmi ódát szavalt.

KÖZGAZDASÁG.

Készítsünk komposztot.

A komposzt egyike a legérdekesebb trágyaféléknek, a mely tápláló anyagokban szerfelett gazdag s így terméskozó hatása kiváló. Döczára e jó tulajdonságának, nagyon kevés gazdaságban készítik, holott minden udvaron akadnak anyagok melyek másként egyáltalán nem értékesíthetők. Ilyenek mindennemű növényi vagy ásványi hulladékok, szőr-, szarudarabok, vér, csontok, hullák, rothadt növényi részek, burgonya vagy répa, falomb, gyomok, fahamu, háziszemét, stb. Mindezen anyagok több vagy kevesebb növényi tápanyagot tartalmaznak s így megfelelő kezelés után nagyon

értékes trágyává alakíthatók át a komposzttelepen, de hogy ez sikerüljön, föltétlenül szükséges, hogy megfelelő módon kezeltsenek, mert e nélkül csak szemét lesz belőlük.

A komposzttelepet célszerű félreeső, de a lakóházhoz közel eső helyen létesíteni, hogy a legcsekélyebb hulladékanyag is odahordható legyen. Szükséges, hogy a nap, eső és fagy, szóval minden elmálást és rothadást elősegítő tényező érvényesíthesse hatását a telepre, mely hozukás négyzetelakban rakandó. Ha bőven áll hely rendelkezésre, akkor 1—1/2—2 láb magasságban rakandó, mert így ekével is átforgatható, különben pedig rakható magasabbra is, de ez esetben kézi erővel forgatandó meg, a m nem nagy baj, mert esős időben a cseléderő elégszer rá ér a forgatást eszközölni.

A komposzttelepre hordott anyagok rétegzetesen rakandók, minden egy lábnyi komposztra fél lábnyi föld hordandó, a komposztinak pedig minden rétege — a bomlás elősegítése céljából — foszforsavas gipszzel vastagon behintendő. Az egész komposzttelep azután évente kétszer-háromszor átforgatandó, átkeverendő, hogy az egész tömeg laza maradjon. Amennyiben fölsőleges trágyaló van, annak felhasználása is ajánlatos a komposzttelepen, mert igen helyes, ha az nyirkosan tartatik. Az így kezelt komposztban két év alatt jól elrothadnak a reá hordott anyagok s akkor, a mikor egész tömegében eléggé egyöntetűnek látszik, akkor

kihordható az és kertekben és szőlőben továbbá réten vagy szántóföldön egyaránt felhasználható. Kat. holdanként minőség szer 180—150 m/m. lehet belőle alkalmazni.

Határidők.

Budapest, okt. 21.	
Buza októberre	7.86
Buza áprilisra	7.88
Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.80
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.90

Értéktőzsdé

Budapest, okt. 21.	
Osztrák hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzalog	585.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1908. okt. 21-én.

Magyar aranyjárdék 4/10	118.25
Magyar koronajárdék	98.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10	—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.90
Italmérsi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldtehermentesítési kötvény	97.40
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	205.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	155.—
Oszt. járadék papirban	99.75

Oszt. járadék papirban	100.25
Oszt. járadék aranyban	119.25
Oszt. ék	99.75
Oszt. államsorsjegyek	153.50
Oszt. magyar bank részvény	15.85
Magyar hitelbankrészvény	781.50
Oszt. hitelintézet részvény	658.—
Párisi vista	19.05
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.22
Németbirodalmi márka	289.38
Londoni vista	95.10
20 márkás arany	28.47

A szerkesztő névtelenül:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Ügyes, tiszta, rendes, takarékos, főzni jól tudó nő alkalmazást keres mint:

gazdasszony

esetleg mint *üzlettárs.*
Czím a kiadóhivatalban.

461.

Andriska Jenő

RÖVIDÁRU, NŐI- és FÉRFI
SZABÓKELLÉKEK
és DIVATÁRUK RAKTÁRA

NAGYVÁRAD, Szent László-tér 1. szám.

Őszi idényre

ajánlom a kitünőnek elismert, glace, svéd és szarvasbőr keztyűimet a következő árakon:

1 pár női glacé keztyű	—70, —85, 1.— frt.
1 pár női svéd	1.30, 1.50 »
Vizben mosható női szarvasbőr keztyű	1.10, 1.40 »
Férfi glace keztyű	1 frttól feljebb
Férfi özbőr, szarvasbőr valamint noppa keztyűk nagy választékban.	

140

Keztyűk tisztítása páronként 12 kr.

A legújabb ruhadiszek: **csipkék, boak, színházi sawlok, esőernyők, harisnyák, bélések**, állandóan nagy választékban.

Férfi **ingek, gallérok, kényelők, nyakkendők, lábtyűk, harisnyák, harisnya kötők, nadrágtartók** a legjobb minőségben és minden a legolcsóbb

SZABOTT ÁRAKON!

Kézimunkák és hozzávalók. Női és férfi szabó-kellékek.
Mindennemű rövidárak. Pipere cikkek.
TELEFON 488. TELEFON 488.

Keztyű gyári raktár!

Mezey Sándor, Szt. László-tér „Sas“-szálloda alatt. Uri, női divat és fehérnemű raktára.

Ajánlja a n. é. közönség figyelmébe kizárólag legjobb minőségű árukkal felszerelt raktárát.

Urak részére: Kalapok, fehérneműek mérték szerint a legjobb kivitelben. *Keztyűk, harisnyák*, meleg gyapju alsó ruházatok. Különlegességek *nyakkendőkben, gallérok* s minden idetartozó cikkek.

Hölgyek részére: *Juponok, Blousok, pongyolák, fűzők, harisnyaneműek, keztyűk* s mindennemű ruházati idény és pipere cikkek, a legválogatottabb kivitelben,

gyermekruha ujdonságok.

Meleg alsó ruházatok *gyermek részére.*

Vidéki rendelések lelkiismeretesen eszközöltetnek. Kivánatra választék küldetik.

Mezey Sándor,

Szt. László-tér „Sas“-szálloda alatt.

414

Betegápolási készletek és gumiláncok!

Nagyar gyártmány! **Honi ipar!**

„EMKE” padlófénymaz.

A közeledő idény alkalmával van szerencsém a t. közönségnek szives figyelmét felhívni saját gyártmányu „EMKE” padló és parkette fénymazamra, mely gyors száradása, szép fénye és tartóssága által az összes eddigi gyártmányokat felülmúlja.

Mindenki, aki ezen „EMKE” fénymazakat használja, nemcsak egy honi iparág fejlődését mozdítja elő, hanem hazafias és közművelődési célokat is szolgál. A gyártást az „EMKE” rendszeresen ellenőrzi.

„Emke” padló fényezőmaz 1 kgros üvegekben v. dobozokban	2 kor. — fill.
„Emke” parkette fénymaz 1 „	2 „ 80 „
„Linoleum” 1 „	1 „ 40 „

Szives megbízásait kérve, vagyok
897.

kiváló tisztelettel:
BERKES BERTALAN.

Fő-utca: Zoldfa-utca. Telefon szám 100. Vidéki telefon beszámláltatás.

Fő-utca: Főutca közlekedések raklára. Fő-utca. „Bazár”-áruház. Telefon sz. 393.

TELEFON 194. TELEFON 194.

GYÖRI SÁNDOR

gázerőre berendezett mű- és homoru köszörülő műhelye,
Nagyvárad, Kert-utca 1. sz.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy

gázerőre berendezett
mű- és homoru köszörülő műhelyemet

a mai kor igényeinek teljesen megfelelően a legmodernebbül felszereltem.

Minden e szakmába vágó munkálatok, u. m. ollók, tyukszemvágók, beretvák és mindennemű kések tükörfényesre pallérosítása valamint késműves munkák előállítására, a leglekiismeretesebb kidolgozás és árszámítás tekintetében a legolcsóbban állítatik elő.

Tisztelettel kérem a m. t. közönséget a saját érdekükben is, hogy óvakodjanak az utcai házaló köszörűsöktől, kik a munkát nevemben szedik össze köszörültetni s azt továbbítják.

Kiváló tisztelettel
Györi Sándor.

Kiadó lakás.

A Kossuth-utcai Mezey-féle házban egy II. emeleti 6 szoba és mellékhelyiségekből álló lakás f. évi november hó 1-től kiadó.

A várad-velencei volt Weinberger-féle gyárhe lysiségben
2 magtár
azonnal bérbevehető.
Értekezhetni lehet a Nagyvárad Takarékpénztárnál.

417 307

Sz. Kocsis János

férfi-szabó üzlete,
Nagyvárad, Szent László-tér,
a Sas-kávéház mellett.

Nagy raktár valódi angol, francia és honi

szövetekből,

melyekből **jutányos árákért** a legszebb, legelegánsabb angol és francia szabás szerinti **uri ruhákkal** szolgálhatok.

Tisztelettel
Sz. Kocsis János, férfi-szabó.

Kizárólagos női és gyermek-divat és kézimunka-üzlet.

EISLER BERTALAN

NAGYVÁRAD, Olaszi, Fő-utca.

Ujdonságok nagy választékban! Szmirna gobelin, congré északi (Nordis) és damaszt kezdett és előjegyzett kézi munkákban, minden hozzá való anyaggal; iskola kötény, gyermek felöltő, sapka, fejkötő és kalap; Ujdonságok!! Flanell, barchet és szövet gyermek ruhák; leány- és női fehérműck. 292.

Nagy választék Női és Gyermek Esőernyő, batiszt Zsebkendő, selyem Echarps és fejkendőiben.

Kizárólag csak női és gyermek **harisnyák** nagy választéka. — Zachariás és prágai glace keztyük és női pipere cikkek.

Mindennemű női szabó-cikkek. Ujdonságok csipke, applicatio és medaillonokban.